

Храпа Ю.О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

РИМСЬКИЙ СТАТУТ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЧЕКАЄ НА РАТИФІКАЦІЮ

Ідея утворення міжнародного кримінального суду довгий час обговорювалась у колі юристів-міжнародників, декілька раз вона була близькою до реалізації — після Першої світової війни, перед Другою світовою війною у зв'язку з актами тероризму та на початку 60-х років в рамках ООН. Однак до останнього часу існував лише один прецедент створення міжнародних кримінальних судів — Міжнародні військові трибунали у Нюрнбергу і Токіо, в яких відправлялося правосуддя над головними воєнними злочинцями. Не дивлячись на широке визнання правових принципів, на яких будувалась їх діяльність, вони не змогли досягнути того ступеню універсальності, всезагального засудження, якої вимагає вчинення міжнародних злочинів. Тому останнє десятиліття XX ст. можна вважати революційним у галузі переслідування за міжнародні злочини. У першій половині десятиліття в рамках ООН були утворені два спеціальних Міжнародних кримінальних трибунали щодо колишньої Югославії та щодо Руанди. Наприкінці 80-х років минулого століття ідея про необхідність створення МКС знову постала на порядку денному міжнародної спільноти. У 1990 р. Генеральна Асамблея ООН запропонувала Комісії з міжнародного права відновити роботу про створенню Міжнародного кримінального суду. За результатами всебічного вивчення та розгляду цього питання Комісія у 1994 р. подала на розгляд Генеральній Асамблеї ООН остаточний проект щодо створення такого суду. У 1995 р. було прийнято рішення Генеральної Асамблеї ООН про скликання Міжнародної дипломатичної конференції, яка відбулася у м. Римі 15 червня—17 липня 1998 р. Її результатом стало створення Міжнародного Кримінального Суду (International Criminal Court) та ухвалення його Статуту. Місцем перебування Суду визначено м. Гаагу (Нідерланди).

Україна носить почесне звання держави — засновника ООН. З дня набуття нею незалежності, без участі України не обходилася жодна миротворча операція ООН. Звичайно, Україна одна з перших підписала Римський Статут МКС і розпочала роботу по підготовці до ратифікації цього важливого міжнародно-правового акту.

У 2007 році у Токіо (Японія) пройшов 28-й щорічний Міжпарламентський форум з безпеки людини і засідання IV сесії Асамблеї «Парламентарії за Міжнародний Кримінальний Суд і Верховенство права». На форумі перше ж питання становлення Міжнародного кримінального суду як органу правосуддя викликало жваву дискусію. Делегати висловлювалися «за» і «проти» членства у МКС. Учасники форуму намагалися виробити оптимальну модель для приєднання до Міжнародного Кримінального Суду якомога кількості країн. Нині до складу цієї структури входить 108 держав. Кілька десятків

(зокрема, і Україна) перебувають на етапі підготовки до вступу. До речі, стати повноцінним учасником цієї структури офіційно Україна поки що не може. Причина в суперечностях окремих положень «Римського Статуту» та Конституції України у частині, що стосується положень абзацу 10-го преамбули та ст.1 Статуту. За ними «Міжнародний кримінальний суд... доповнює національні органи кримінальної юстиції». Таке роз'яснення дав Конституційний Суд України 11 липня 2001 р. Це означає, що ратифікація Римського Статуту можлива лише після внесення відповідних змін та доповнень до національного законодавства. Однак, переважна більшість вітчизняних юристів схиляються до того, що нам потрібне членство в цій організації. Для вступу до МКС країна насамперед мусить ратифікувати у себе кілька міжнародних документів. Власне, перший крок у цьому напрямі наша держава вже зробила у листопаді 2006 року. Верховна Рада України ратифікувала Угоду про імунітет та привілеї для суддів Міжнародного Кримінального Суду. Це означає, що коли судді МКС працюватимуть в Україні, розслідуючи справи, на них поширюватимуться ті самі норми, що існують в країнах — учасницях МКС. Ініціював ратифікацію Угоди парламентський Комітет з питань правосуддя. Голова Комітету Сергій Васильович Ківалов переконав депутатів у необхідності ухвалення цього важливого документа.

Участь нашої держави в Римському Статуті повною мірою відповідатиме національним інтересам України, оскільки сприятиме виникненню додаткових гарантій безпеки України та створить додаткові гарантії захисту українських контингентів, які беруть участь у миротворчих операціях. Участь нашої держави у цьому міжнародно-правовому документі буде ще одним підтвердженням відданості України загальноновизнаним принципам демократії та верховенства права, зокрема, у контексті її євроінтеграційних прагнень.

Те, що Україна не стала учасницею Римського Статуту, звичайно, не означає, що хтось припустився фатальної помилки. Це було лише рішення, в результаті якого ми втрачаємо більше, ніж отримуємо. В контексті сучасної України більш важливим аспектом участі нашої держави у Римському Статуті є те, що МКС відіграв би роль гаранта того, що національні суди сумлінно виконували б свої обов'язки, а права людини захищалися б ефективною системою правосуддя. За сучасного стану рівня правової культури, ставлення до міжнародного права, розуміння особливостей судового захисту прав людини, український суд навряд чи зможе розглянути справу, пов'язану з вчиненням військових злочинів, злочинів проти людяності або геноциду. Провести таке розслідування і розглянути справу в суді з урахуванням усього комплексу національних та міжнародних норм зможуть справжні міжнародні суди, які безперечно краще пристосовані до цього. МКС вигідно відрізняється від своїх попередників своїм прагненням до справжньої міжнародності і об'єктивності. Крім того, Міжнародний кримінальний суд певним чином є засобом убезпечення тієї чи іншої держави від можливих посягань у майбутньому.

Україна завжди послідовно дотримувалась загальноновизнаних принципів та норм міжнародного права та виступала за необхідність їхнього подальшого розвитку та кодифікації. Тому створення постійно діючої, неупередженої та незалежної міжнародної судової інстанції безумовно сприятиме подальшому вдосконаленню сучасної системи міжнародних відносин та забезпечить функціонування надійного механізму покарання за вчинення найтяжчих міжнародних злочинів.

Шукурова Э.Н.

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

ПРОБЛЕМЫ БОРЬБЫ С ПРЕСТУПЛЕНИЯМИ ПРОТИВ МИРОВОГО ПОРЯДКА И ИХ РАЗРЕШЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНОМ УРОВНЕ

В современных условиях развития украинского государства, когда продолжают оставаться актуальными процессы поиска оптимальной модели государственного устройства и управления во всех сферах (в том числе, и в сфере международного уголовного права), важным для нашего государства является изучение мирового опыта становления и развития основных государственных институтов. При этом особое значение, на наш взгляд, приобретает не только собственно изучение данного опыта, но и принятие его основных достижений к реалиям Украины.

В соответствии с действующим законодательством Украины преступлениям против мира, безопасности человека и мирового порядка посвящен XX Раздел Уголовного кодекса. Закон предусматривает двенадцать преступлений такого рода (ст. 436 — ст. 437). На мой взгляд, самыми интересными являются преступления против мирового порядка (ст. 443 — ст. 437). Для примера возьмем ст. 443 Уголовного кодекса.

Ни уголовный закон, ни теория уголовного права не определяют понятия «представителя иностранного государства». Так, в учебном пособии «Советское уголовное право» сказано, что представителем иностранного государства «следует считать различного рода официальных лиц, представляющих определенное иностранное государство в нашей стране (послы, посланники, атташе, секретари посольства и т. д.). Сюда должны быть отнесены также все лица, пользующиеся в установленном порядке дипломатическим иммунитетом, если они даже находятся в СССР с неофициальным визитом (например, находящийся в СССР с визитом дружбы министр какого-либо государства, депутаты парламентов, общественные деятели и др.)». В.Д. Меньягин и Б.А. Куринов считают, что к представителям иностранного государства относятся «главы иностранных государств, дипломатические представители, руководители или члены иностранных делегаций,